

de opdracht te aanvaarden. Het onderhoud duurde één uur en ik kon en mocht niet anders dan in elk geval mij beraad tot de volgende dag 12 uur vragen. Dat werd verleend onder dringend beroep op mij, het toch zeker te doen.¹

Nog op dinsdagavond pleegde Gerbrandy nieuw overleg met van Boeyen, Steenberghe en Welter, 'dezen vonden een afzien van de opdracht ontoelaatbaar. Dit werd ook mijn conclusie.'² Op het afgesproken tijdstip: woensdag 12 uur, was hij bij de koningin. Hij zei ja. 's Middags ontving hij in een brief, geadresseerd aan 'Zijne Excellentie Dr. P. S. Gerbrandi', schriftelijk opdracht tot vorming van 'een kabinet'.³

Voordat Gerbrandy met zijn formatiewerk begon, zocht hij de Geer op, beleefdheidshalve. 'Ik zei hem', vertelde hij ons na de oorlog,

'dat ik een kabinet moest samenstellen. Hij zei: 'Zo, ben jij het geworden? Dat had ik niet verwacht.' Toen, na een tijdje: 'Gerbrandy, heb je niet iets anders te vragen?' Ik: 'Nee.' Toen zei de Geer: 'Ik dacht dat je me een plaats in het kabinet kwam aanbieden.' Ik zei hem toen dat ik daar niet voor voelde. 'Dat is de grootste deceptie van mijn leven', was de Geers reactie'⁴ -

kennelijk had deze aangenomen dat de koningin zich alsnog bereidverklaard had, hem als minister van financiën te accepteren. Hij ging in een brief aan de koningin d.d. 31 augustus bij haar in beroep tegen Gerbrandy's beslissing: kon zij, smeekte hij, niet zorgen dat hij zijn portefeuille behield? De koningin tekende op die brief aan: 'Hier kan en mag niet worden toegegeven W.'⁵ Zij liet de zaak verder aan Gerbrandy over.

In welke volgorde deze zijn ambtgenoten benaderd heeft, weten wij niet en achten wij ook niet belangrijk, behoudens dan dat wij willen vermelden dat Bolkestein de eerste was die hij uitnodigde. 'Eindelijk krijgen wij iemand die oorlog voert', zei deze.⁶ Twee portefeuilles moesten 'nieuw' verdeeld worden: Financiën en Algemene Zaken; met Financiën zou zich voorlopig Welter, met Algemene Zaken van Boeyen belasten. Van Rhijn (minister van landbouw en visserij) 'was', aldus de formateur, 'zeer ontstemd over het feit dat de verantwoordelijkheid voor het *relief*-werk . . . door mij bij minister Steenberghe werd gebracht.'⁷ Op vrijdag 30 augustus had Gerbrandy zijn kabinet gereed. Er werd toen afgesproken dat van het heengaan van de Geer en van de kabinetswijziging pas na Koninginnedag (zaterdag 31 augustus) mededeling zou worden gedaan.

¹ A.v. ² A.v. ³ Exemplaar in Collectie-Bolkestein, 11. ⁴ Gerbrandy, 22 juni 1956. ⁵ Archief kab. der koningin. ⁶ Gerbrandy, 12 jan. 1956. ⁷ Gerbrandy's Terugblik.